

www.nevo.co.il

תא (ב"ש) 1157/01 פרידמן חכשורי חב' להנדסה ולבניה בע"מ נ' מדינת ישראל שירותי בתי הסוהר

בתי המשפט

001157/01 א		בית משפט מחוזי באר שבע	
17/05/2006	תאריך:	כבוד השופטת: שרה דברת	בפני:

בעניין: פרידמן חכשורי חב' להנדסה ולבניה בע"מ

ע"י ב"כ עוה"ד אביעד אטינגר

התובעת

נגד

מדינת ישראל שירותי בתי הסוהר

באמצעות פמ"ד, ע"י עוה"ד נ.חת-מקוב

הנתבעת

חקיקה שאוזכרה:

[חוק בתי המשפט \[נוסח משולב\], תשמ"ד-1984: סע' 79א.](#)

פסק דין

1. התובעת, חברה העוסקת ביזמות וקבלנות בנין זכתה במכרז שפירסם שירותי בתי הסוהר להרחבת כלא נפחא בתמורה לתשלום בסך 12,399,000 ₪ בצירוף מע"מ. בעקבות הזכיה במכרז נחתם הסכם ביום 18.9.94.

טענות התובעת:

2. על פי ההסכם (סעיף 13), היה על התובעת להתחיל בביצוע העבודה עם מתן צו התחלת העבודה שנמסר לה ביום 26.9.94, אם כי סוכם שהעבודות יחלו לאחר החגים. על פי ההסכם (סעיף 45) התחייבה התובעת להשלים העבודות בתוך 14 חודש מיום מתן הצו,

--- סוף עמוד 1 ---

דהיינו עד ליום 26.11.95, אך משהשטח נמסר בפועל ביום 31.11.94 (כך בכתב התביעה, סעיף 42), נקבע סיום הבניה ליום 31.3.96.

הפיקוח היה פיקוח בלתי יעיל, אשר נעשה בשלט רחוק שאינו ראו לפרוייקט בסדר גודל שכזה. הניהול הכושל של הפרוייקט גרם לעיכוב של 19 חודשים בהשלמתו אשר גרר בעקבותיו הוצאות ניהול ותקורה גבוהות. הנתבעת לא אישרה חשבונות התובעת ומהחשבון הסופי אושר סכום מזערי של 31,496 ₪, כאשר החשבון הסופי עמד על סך של 3,691,512 ₪.

הנתבעת היא שהכשילה ביצוע הפרוייקט במועד כיוון שבעת מתן צו התחלת העבודה נמסרו תוכניות מכרז ולא תוכניות עבודה משכך לא ניתן היה להתחיל העבודה. התובעת התריעה על כך במכתב מיום 23.9.94 (נספח ד' לכתב

התביעה). בנוסף התוכניות שנמסרו לתובעת היו שגויות וחייבו מדידה חדשה והכנת תוכניות חדשות (נספח ה' לכתב התביעה).

לא ניתן היה להתחיל בבניית המבנה המרכזי משהכלביה הישנה ומתקנים נוספים שניצבו במקום שהיה מיועד לבניית המבנה המרכזי, לא פונו אף כי בעת מתן צו התחלת העבודה היה צריך למסור השטח כשהוא פנוי מכל אדם וחפץ.

עוד התברר כי במקום שנועד להקמת המבנה המרכזי עוברים קוי הזנה של תקשורת, מים, גז וחשמל משכך הורה הפיקוח להפסיק ההקמה עד לאיתור מקום חלופי. כעבור שבוע הוחלט על השארת המבנה במקומו אך שונו התכנון והביצוע (נספחים 1ז, ו-2 לכתב התביעה).

חוו"ד יועץ קרקע שהיתה נחוצה לביצוע היסודות ניתנה רק ביום 18.1.95, משלא ניתנה לו גישה למקום ביצוע היסודות. חוות הדעת הצריכה שינוי מהותי ביציקת היסודות באופן שחייב שינוי מהותי של התוכנית ששימשה הבסיס לכתב הכמויות והגדרתן

--- סוף עמוד 2 ---

(נספחים ח' ו-ט' לכתב התביעה). רק בחודש נובמבר 94, לאחר לחץ התובעת הועברו חלקי תוכניות הביצוע. תוכניות הפיתוח לא תאמו את תנאי השטח וכתוצאה מכך שינתה הנתבעת הוראותיה וגרמה לעיכוב נוסף של הבניה ולשוני מהותי של הכמויות בהשוואה לכתב הכמויות המקורי, אשר הצריך מדידה חדשה של השטח והכנת תוכניות חדשות, דבר ששוב גרם לעיכוב בביצוע העבודות.

4. פירוק הכלביה לא נכלל בעבודות המכרז. בסופו של יום הוטלה עבודה זו על התובעת מבלי ששולמה התמורה בגינה.

התובעת נדרשה לביצוע עבודות שלא נכללו במכרז כמו הקמת מבנה מבקרים זמני. בנוסף לא ניתן היה להשלים את תחילת בניית מבנים A ו-B טרם יושלם מבנה המבקרים הזמני.

עיכובים נוספים מקורם בשינויים שהוכנסו על ידי הנתבעת במהלך הביצוע כמו בניית מעבר בין בנינים A ו-B ומעלית למבנה C.

עיכובים נוספים נגרמו בגלל עבודות של קבלני משנה שונים שהועסקו ישירות על ידי הנתבעת.

הנתבעת שינתה תוכניותיה מעת לעת, תחילה דרשה כי ריצוף החניה יתבצע באבן משתלבת. לאחר שהאבן הוזמנה וסופקה לאתר דרשה הנתבעת ריצוף אספלט.

5. בעת מתן צו התחלת העבודה לא היו היתרי בניה. הדבר לא הובא לידיעת התובעת דבר שהעמיד אותה בפני ביצוע עבירות בניה. הדבר נודע לה כשנה לאחר התחלת העובדה (נספח ו' לכתב התביעה).

הניהול הכושל של הפרוייקט בא לידי ביטוי גם בחישוב הכמויות ואישור תשלומי בנייים. על פי החוזה היה צריך להגיש מדי חודש חשבון שיכלול את חישובי הכמויות עד למועד עריכת החשבון ונקבע כי המדידות יערכו על ידי התובעת והמפקח. התובעת הגישה

--- סוף עמוד 3 ---

חשבוניות בצירוף חישוב כמויות, אולם המפקח לא בדק וחלק מהחשבוניות המתינו לבדיקה אף למעלה משנה.

המפקח החזיר לתובעת את החשבונות, עליו תיקונים בכתב יד, תוך דרישה להגיש חשבון מתוקן "נקיי". המפקח אילץ התובעת להגיש את כל תביעותיה רק בגמר הפרוייקט. עבודות הבניה הסתיימו בפועל בחודש פברואר 97' למעט מספר תיקונים שביצועם הסתיים בחודש יוני 97. החשבון הסופי הוגש ביום 16.7.97, אך לא אושר.

6. התביעה נוגעת לתשלום הפרשים בין חשבונות מאושרים לכמויות וחיובים שבוצעו בפועל. תשלום בגין חריגות שבוצעו ולא שולמה תמורתם במלואה, פיצוי בגין נזק שנגרם מניהול מתמשך ומניצול חלקי של כח אדם וציוד, תשלום בגין שינויים בכמויות מעבר ל-150%. תקורה וכלליות בגין סעיפים שבוטלו (סעיף 50 להסכם) תשלום תקורה בסך 12% מחבות קבלני המשנה האחרים שעבדו (סעיף 57(3) להסכם). התביעה שהוגשה היא על סך של 7,033,421 ₪ (4,637,457 ₪ בצירוף ריבית חשב מיום 19.4.98 ועד ליום הגשת התביעה 7.6.01.

עמדת הנתבעת

7. התובעת יכלה להתחיל לעבוד לאחר חג הסוכות והיה עליה להתארגן לעבודה במהלך סוכות. צו התחלת העבודה נמסר בפועל ביום 28.9.94. על התובעת היה לסיים עבודתה על פי ההסכם בתוך 14 חודש עד ליום 28.11.95. כך צויין גם בצו התחלת העבודה. התובעת אמנם ביקשה שינוי המועד (נספח ג' לכתב התביעה), אך הדבר לא אושר לה. הפיקוח תאם את היקף הפרוייקט על פי המקובל לפרוייקט בהיקף שכזה.

--- סוף עמוד 4 ---

לא שולמו לתובעת תשלומים שוטפים בגין רכישת חומרים, מכיוון שהתובעת ביקשה לקבל מקדמה בשיעור של 10% מהיקף הפרוייקט למימון רכישת חומרים. מאחר וחשב הכמויות של התובעת לא הגיע לשטח במידה הדרושה, התוצאה היתה שחישובי הכמויות שנשלחו לנתבעת היו מנופחים ולא תאמו המציאות בשטח, לכן גם הסכימה התובעת עם התיקונים שנעשו בחשבונות הביניים ולא הביעה מחאה.

הנתבעת מסכימה כי היו מספר מקרים בהם ערך השינויים עלה על 50% אלא שהתובעת לא דרשה במהלך העבודה לנהל מו"מ לגבי עלות העבודה, לא בחשבונות הביניים שהגישה וגם לא בחשבון הסופי. הדבר עלה לראשונה לאחר שאושר החשבון הסופי. האיחור של התובעת בהשלמת הפרוייקט היה 14 חודש, כשמביאים בחשבון אורכה של חודשיים שניתנה לה עד ליום 28.1.96, לא כולל תיקונים רבים שנדרשו לביצוע.

רק בסוף נובמבר 95 החלה התובעת להפעיל בשטח מהנדס מטעמה, למרות הערות המפקח לענין זה שוב ושוב. תקופות ארוכות התובעת לא עבדה בשטח, כעולה מיומני העבודה, קבלני משנה רבים התחלפו ועזבו במהלך העבודה מה שהוסיף לעיכובים בביצוע העבודה.

השינויים בפרוייקט היו כמקובל בפרוייקטים בסדר גודל שכזה. החשבונות שאושרו על ידי המפקחת מטעם הנתבעת, היו לאחר שבוצעו בהם תיקונים רבים, בהסתמך על המדידות שביצעה בשטח. החשבון הסופי שהוגש על ידי התובעת אכן נדחה ברובו אך זאת לאחר בדיקה פרטנית של כל סעיף, כאשר הדחיה נעשתה יחד עם חשב התובעת. הקבלנים שעבדו בשטח לא היו קבלני משנה ורק שני קבלנים עבדו בשטח בו עבדה התובעת, משכך אין

קשר בין עבודתם לזו של התובעת. הם עבדו באותה עת עם התובעת רק משאיחרה התובעת בביצוע העבודה, שכן אמורים היו להיכנס לשטח עם סיום עבודות התובעת.

הנתבעת סיפקה תוכניות לביצוע במידה המספיקה להתחלת העבודה ולקידומה. התובעת החלה בביצוע העבודה וקיבלה מאוחר יותר תוכניות נוספות. גם אם היו מספר אי

--- סוף עמוד 5 ---

התאמות בחלק מן התוכניות, הרי שהיה זה מתפקידה של התובעת לבדוק ולהודיע למתכנן דבר אי ההתאמה. הכלביה הישנה לא היתה בתחום הקמת מבנה הכליאה המרכזי ולא הפריעה להתחלת הקמת המבנה. בכל מקרה פירוק כל המבנים הדרושים הסתיים ביום 14.12.94 ואין בפירוק הכלביה במועד זה, כדי ליתן מענה לאיחור הרב בביצוע העבודה. יחד עם זאת, התובעת קיבלה אורכה של חודשיים לסיום הפרוייקט בגין האיחור בפינוי השטח, וכל הבעיות שהתגלו במבנה המבקרים הזמני.

לא הוטלה כל חובה על הנתבעת להמציא דווח של סקר קרקע משלהסכם צורך מפרט שפירט את סוג הקרקע. על פי ההסכם חובת הסימון והמדידה הוטלה כולה על התובעת ואין קשר בין תוכניות הביצוע לחובה זו. על התובעת היה להודיע תוך 15 יום מקבלת צו התחלת העבודה במידה והתוכניות לא תאמו את תנאי השטח. התובעת דיווחה רק כעבור כ-40 יום לאחר שהחלה לעבוד בשטח בפועל. משהתובעת החלה לעבוד ללא בדיקה עליה לשאת בנזקים אלה. למרות זאת שילמה הנתבעת עבור תוספת כמויות גם במקרים אלה.

התובעת פינתה את סככת המבקרים הזמנית ואת האפסנאות על דעת עצמה. בגין עבודה זו שולם לה על פי מחירון דקל והתובעת לא חלקה על המחירים שנקבעו.

התובעת לא פירקה את הכלביה הישנה ולא ביקשה תשלום עבור הפירוק. פירוק הכלביה בעיתוי בו נעשה לא הפריע להמשך הבניה.

העיכובים בעבודת התובעת אינם קשורים להתנהלות הנתבעת.

תוכניות הקונסטרוקציה והאינסטלציה לסככות המבקרים נמסרו בחודש ספטמבר ואוקטובר 94, ביום 27.12.94 נמסרו תוכניות יסודות סופיים של הסככה. שינוי יסודות הקונסטרוקציה נעשה לבקשת התובעת ולא לדרישת המפקח (נספח ז' לכתב ההגנה) למרות זאת שילמה הנתבעת למתכנן עבור השינוי בתוכניות.

--- סוף עמוד 6 ---

הריצוף סופק מבלי שניתנה לאדריכל ההזדמנות לבחון אותו בניגוד למפרט.

על פי ההסכם היתה הנתבעת רשאית להעסיק קבלנים נוספים באתר גם בעבודות המשתלבות בעבודות התובעת ועל התובעת היה לקחת זאת בחשבון בארגון עבודתה, נקבע מפורשות שהתובעת לא תהיה זכאית לפיצוי בשל כך. בפועל עוכבו קבלנים אחרים בשל איחור התובעת, דבר שגרם להתייקרות הפרוייקט.

הניהול המתמשך מקורו בתובעת ומשכך אינה זכאית לפיצוי.

בחלק מהמקרים התובעת לא הגישה חשבונותיה בזמן וכשעשתה כן, צירפה כתבי כמויות חלקיים או כלל לא צירפה. בנסיבות אלה המפקח נאלץ לאשר חלק מהחשבונות על פי אומדן.

החשבון הסופי הוגש ביום 16.7.97 רק לאחר תזכורות של המפקח. כל הליקויים שנדרשה התובעת לתקן מקורם בעבודתה ועל כן עלות התיקונים מן הראוי שתחול עליה.

על פי ההסכם היה למפקח 120 יום לבדיקת החשבון. בפועל בדק המפקח החשבון יחד עם חשב הכמויות של התובעת והם תיקנו החשבון ביחד. גם בחשבון הסופי לא הופיעו התביעות שמצאו ביטויין לראשונה בחשבון שצורף למכתב הדרישה. בעקבות אישור החשבון על ידי המפקח נותרה יתרת חוב לתשלום בסך 31,496.40 ₪ יתר התביעות נדחו לאחר שנבדקו לגופו של ענין.

-

9. בהסכמת הצדדים מונה מומחה מוסכם אשר בחן טענות הצדדים והמליץ על תשלום בסך 746,188 ₪ במחירי חוזה ועל מתן אורכה של 6.5 חודשים מעבר לתקופה הנקובה בהסכם. כן קבע שהקבלן הינו קבלן ראשי הזכאי לאחוזים בגין עבודות קבלני משנה בהסתמך על סעיף 357(3) להסכם, שם צויין כי העסקת קבלני משנה על ידי המזמין מזכה את הקבלן בתוספת שאם שיעורה לא נקבע היא לא תעלה על 12% (נספח ו' לסיכומי התובעת).

--- סוף עמוד 7 ---

הסכום הנתבע בגין פריט זה הוא 138,240 ₪ (סעיף 15 לסיכומי התובעת), ובסה"כ איפוא, סך של 884,428 ₪. כן נתבע סך של 187,200 ₪ בגין שערים חשמליים.

בסיכומי התובע נתבע סך של 2,961,603 בצירוף מע"מ, כאשר סכום זה כולל התייקרויות וריבית חשב בגין אי תשלום במועד.

10. הנתבעת טוענת בסיכומיה כי המומחה חרג מתחום מומחיותו ולעיתים הכריע שלא במסגרת מומחיותו כמומחה בניה וניהול פרויקטים אלא כבורר.

מוכנה היא לקבל קביעת המומחה כי האחריות לאיחור של 6.5 חודשים מוטלת עליה ובתנאי שתוטל על התובעת האחריות בגין איחור של 7.5 חודשים נוספים. בניגוד לעמדת התובעת טוענת הנתבעת כי הסכום של 187,200 בגין שני שערים חשמליים צורף לסה"כ הכללי ואין לחייב בסכום זה פעמיים.

הנתבעת חולקת על עצם הדרישה של התייקרויות כיוון שלמרות הפיגור בביצוע העבודה שילמה התייקרויות ולא גבתה הקנסות הקבועים בהסכם. מאחר והמומחה אישר פיגור של 6.5 חודשים, הרי הפיגור הנוסף של 7.5 חודשים הוא באחריות התובעת ולמרות זאת שולמו לה התייקרויות, שלא היה מקום לשלמן. התייקרויות אלה שולמו לפני משורת הדין ואם תחייב הנתבעת בתשלום התייקרויות הרי שיש לקזן מהסכומים ששולמו.

עוד סבורה הנתבעת כי יש לקזז מהסכומים המגיעים לתובעת את הנזקים שגרמה לה בגין הימשכות העבודה (סעיפים 63-64 לסיכומי התובעת), ואת הסכומים שמקורם בטעויות שנפלו בחו"ד המומחה וחריגה מסמכות שנטל לעצמו (סעיף 40-42 לסיכומי התובעת) כך גם לגבי כמויות חסרות משהמומחה ביצע הערכה כללית משחסרו לו נתונים משלימים (סעיף 46 לסיכומי התובעת).

11. התובעת סבורה שאין בסיס לטענות הקיזוז משהדבר לא מצא ביטוי בכתב ההגנה, וכי לא ניתן להסיק מקביעת המומחה שהתובעת גרמה לפיגור של 7.5 חודשים. המומחה לא

--- סוף עמוד 8 ---

הכריע שהתובעת אחראית לפיגור של 7.5 חודשים ולנזקים שנגרמו לנתבעת אין התובעת אחראית.

12. הצדדים הסכימו שפסק הדין ינתן לפי [סעיף 79א](#). [לחוק בתי המשפט](#), כאשר לצדדים שמורה הזכות לחלוק על קביעות המומחה המוסכם, מר קובי גמזו, וכאשר תינתן לנתבעת האפשרות לטעון לנזקים שנגרמו לה בפועל ולתמוך טיעוניה במסמכים במטרה לקזז סכומים אלה, אם יוותרו. לבית המשפט הסמכות לקבוע את סכום הפשרה מ-0 ועד לגובה סכום התביעה.

לאחר שעיינתי בכתב התביעה, בכתב ההגנה, בסיכומי הצדדים על נספחיהם והבאתי בחשבון את כל הטיעונים, אני מחייבת הנתבעת לשלם לתובעת סך של 1,775,000 ₪. סכום זה כולל התייקרויות להיום.

לסכום זה יתווסף מע"מ כחוק.

כן, אני מחייבת הנתבעת בתשלום אגרת משפט בגין הסכום הנ"ל ושכר טירחת עו"ד בסך של 130,000 ₪ בצירוף מע"מ.

היה וסכום פסק הדין לא ישולם תוך 30 יום הוא ישא הפרשי הצמדה וריבית מהיום ועד התשלום בפועל.

ניתנה היום י"ב באייר, תשס"ו (10 במאי 2006) בהעדר הצדדים

המזכירות תמציא פסה"ד לב"כ הצדדים.

שרה דברת 1157/01-54678313

שרה דברת - שופטת

055 נורית גיורנו 001157/01

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

--- סוף עמוד 9 ---

תא (ב"ש) 1157/01 פרידמן חכשורי חב' להנדסה ולבניה בע"מ נ' מדינת ישראל שירותי בתי הסוהר

www.nevo.co.il